

Jan Bergl

***Postmodernisticky o postmoderně II.:
Hledání postmoderní vlny v českém filmu 90. let***
Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta,
katedra filmových studií, 2024.

Jak odkazuje už samotný název diplomové práce Jana Bergla, který je parafrází kontroverzního bilančního článku Jana Lukeše „Postmodernisticky o postmoderně“ (*Iluminace* 5: 3), jádrem výzkumu není až tak (či jen) samotná hypotetické postmoderní vlna v českém filmu první poloviny 90. let, ale také a především dobová a pamětnicky bilanční reflexe tohoto fenoménu z pohledu českých publicistů a publicistek.

První, metodologická část následný výzkum staví na třech základních východiscích – existenci a definici trendu či vlny, metodě diskurzivní analýzy a pojmu postmoderna. Přestože je tato část práce výborně zpracována, není s následnou historickou a aplikační částí plně provázaná. Už samu premisu, že v českém filmu první poloviny 90. let vzniká trend postmoderního filmu, autor v závěru práce vlastně neobhájuje, protože během své analýzy rozkrývá mnoho dalších souvislostí, které aplikovatelnost této hypotézy specificky pro chaotické roky 1990-1995 komplikují. Výzkum ale už ve své základní definici musí obsahovat prvek nejistoty (*Frascati manuál*), a tudíž ani nemusí na sto procent „vyjít“. A je skvělé, že diplomant sám sebe myšlenkově neuzavřel ve svých výzkumných hypotéz a předpřipravené struktury práce a šel hlouběji a dále, byť za cenu jistého rozkladu původní ideje.

Druhá část práce poskytuje čtenáři informace o kontextu české filmové industrie, tvorby ale především diskuzím o hlavních proudech českého filmu. Oceňuji širší pramenů, které autor dokázal recipovat, stejně jako jeho schopnost syntézy, vyčlenění podstatných momentů a nebanální nalézání výstižných citací i vlastních formulací. Z hlediska metody je také podstatné, že i zde dokázal neopustit dobový diskurz, protože vědomě pracoval s bilanční literaturou dobových pamětníků aktivních publicistů 90. let vydanou nejpozději na počátku milénia. Jistou výjimkou je možná mladší autor Jakub Grombíř, který ale v diskurzu 90. let ve své bilanci myšlenkově setrvává se svými staršími kolegy.

Hlavní výzkumná část práce se zaměřila na reflexi čtyř filmů, které samotní bilančující pamětníci vytipovali jako dobově specifické či přímo postmoderní. V tomto momentu je myšlenkový konstrukt práce podle mého názoru nejkřehčí a nejsnáze napadnutelný. Jistě nás napadnou další filmy, které bychom do skupiny zařadili, a i sám autor část z nich na konci textu uvádí. Nicméně stále obhajitelný.

Jan Bergl pečlivě shrnuje produkční a distribuční pozadí filmu a posléze provádí tematickou analýzu diskuzí o filmech. A v tento moment se nám vedle pohledu na postmoderna rozkrývá řada očekávatelných i zcela nečekaných subtémat a motivů – za všechny jmenujme podhloubí dobově typické ditochomie, respektive opozita pojmů komerční film a kulturní hodnota, ale také třeba pro dnešního čtenáře možná překvapivě rozdílná míra tabuizace zobrazeného násilí a sexuality ve filmu mezi publicisty. Autor do jisté míry „v přímém přenosu“ v práci rekonstruuje, jak se publicistická obec na začátku nové éry musela

vyrovnávat s velkým množstvím nečekaných výzev, ke kterým zpočátku většina jejích členů neměla ani pojmový, ani metodologický aparát. Sledujeme generační pnutí a emocionální výměny názorů, jejich melancholickou pointou je zapomnění na ně i na samotné filmy, a to do jisté míry i na odborném poli. Přes všechnu skepsi myslím, že český film počátku 90. let se stále intenzivnější výzvou postmoderny, která v zahraničí již dávno zasáhla mainstream, vyrovnával velmi zajímavě a svobodně a jsem ráda, že téma diplomant z hlubin mé paměti vytáhl a oživil.

Drobné výhrady mám k formální stránce – chybí prameny k informacím o televizním uvedení a dalším typům distribucí. V některých případech není přesně řešena bibliografická citace. Zaznamenala jsem i opakující se citaci, což zřejmě nebyl záměr. Jde ale o detaily snadno odstranitelné v případné redakční úpravě textu.

Práci Jana Bergla hodnotím jako převyšující standard a navrhuji ji známku **výborně**.

V Praze dne 6. září 2024

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized, abstract shape that resembles a combination of a circle and a triangle, with a vertical line extending upwards from the top.

Mgr. MgA. Tereza Czesany Dvořáková, Ph.D.